

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-277-7-27>

PROSPECTS OF THE DIGITAL ECONOMY IN THE EDUCATION SYSTEM

TA'LIM TIZIMIDAGI RAQAMLI IQTISODIYOTNING ISTIQBOLLARI

Boltabayeva Sh. Sh.

*Undergraduate, Department
of School Management
Kokand State Pedagogical Institute
named after Mukimi
Kokand, Republic of Uzbekistan*

Boltabayeva Sh. Sh.

*Magistrantlar, Maktab menejmenti
kafedrası
Muqimiy nomli Qo'qon davlat
pedagogika instituti
Qo'qon sh., O'zbekiston Respublikasi*

Mamajonova Z. B.

*Undergraduate, Department
of School Management
Kokand State Pedagogical Institute
named after Mukimi
Kokand, Republic of Uzbekistan*

Mamajonova Z. B.

*Magistrantlar, Maktab menejmenti
kafedrası
Muqimiy nomli Qo'qon davlat
pedagogika instituti
Qo'qon sh., O'zbekiston Respublikasi*

Globallashuv jarayonida mamlakatlar raqobatbardoshligini belgilashda iqtisodiyotda raqamli iqtisodiyotning o'rni bekiyosdir. Iqtisodiyotning qaysi bir tarmoq yoki sohasiga nazar tashlamaylik, barchasida raqamli texnologiyalarning o'rnini ko'ramiz. 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturida belgilangan vazifalarga muvofiq hamda iqtisodiyot tarmoqlari va davlat boshqaruvi tizimiga zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish va telekommunikatsiya tarmoqlarini kengaytirish orqali respublika iqtisodiyotining raqobatbardoshligini yanada oshirish maqsadida 2020 yil 28-aprelda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PQ-4699 son qarori qabul qilindi. Unga ko'ra quyidagi yo'nalishlarda raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni yanada rivojlantirishning qo'shimcha vazifalari etib belgilab qo'yildi [1]. 2023-yilga kelib raqamli iqtisodiyotning mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi ulushini 2 baravarga ko'paytirishni nazarda tutgan holda, shu jumladan ishlab chiqarishni boshqarishda axborot tizimlari kompleksini joriy qilish, moliyaviy-xo'jalik

faoliyatda hisobot yuritishda dasturiy mahsulotlardan keng foydalanish, shuningdek, texnologik jarayonlarni avtomatlashtirish orqali uni jadal shakllantirish; 2020-2021-yillarda barcha sog'liqni saqlash muassasalari, maktablar va maktabgacha ta'lim tashkilotlarini, shuningdek, qishloqlar va mahallalarni yuqori tezlikdagi Internet tarmog'iga ulash hamda aloqa xizmatlari sifatini oshirishni ko'zda tutgan holda mamlakatning raqamli infratuzilmasini to'liq modernizatsiya qilish va zamonaviy telekommunikatsiya xizmatlaridan barcha hududlarda foydalanish imkoniyatini ta'minlash; 2022-yilga qadar elektron davlat xizmatlari ulushini 60 foizgacha yetkazishni nazarda tutgan holda davlat axborot tizimlari va resurslarini yaratish hamda integratsiya qilish, davlat ma'lumotlar bazalaridagi axborotlarni unifikatsiya qilish, shuningdek, davlat xizmatlarini ko'rsatish tartibotlarini optimallashtirish va tartibga solish orqali elektron hukumat tizimini rivojlantirish; dasturiy mahsulotlarni ishlab chiqarish va texnologik maydonchalar yaratish orqali "raqamli tadbirkorlik"ni rivojlantirish, 2023-yilga kelib ushbu sohadagi xizmatlar hajmini 3 baravarga oshirish va ularning eksportini 100 million dollarga yetkazish; Raqamli iqtisodiyotning afzalliklari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi, zamonaviy texnologiyalarning hayotimizga tadbiiq etilishi har bir inson hayotida ko'plab ijobiy imkoniyatlar berishi mumkin. Raqamli texnologiyalar rivojlanishi ortidan inson, unga kerakli xizmatdan tezroq foydalanishi, internet orqali o'ziga kerakli mahsulotlarni arzon sotib olish bilan ko'plab pul mablag'larini tejashi mumkin [2; 3]. Masalan biron bir kitobning elektron ko'rinishda sotib olish Sizga, shu kitobni chop etilgan ko'rinishini sotib olish ancha arzonga tushishi mumkin. Yoki bo'lmasa oddiy iste'molchi o'zi ham tadbirkor bo'lishi, uyidan chiqmagan holda onlayn savdo-sotiq bilan shug'ullanishi mumkin.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishini boshqa afzalliklari quyidagicha bo'lishi mumkin:

- ishlab chiqarishda mehnat samadorligini oshishi;
- kompaniyalarning raqobatbardoshligini o'sishi [4];
- ishlab chiqarishdagi harajatlarning kamayishi;
- yangi ish o'rinlari yaratilinishi;
- yangi zamonaviy kasblar paydo bo'lishi;
- kambag'allikni yengish va ijtimoiy tengsizlikni yuqolishi.

Bular raqamli iqtisodiyotning bor yo'gi bir nechta afzalliklari holos. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bizning kundalik hayotimizga ijobiy ta'sir qiladi, oddiy foydalanuvchiga ko'plab qo'shimcha imkoniyatlar beradi va qolaversa, bozorni o'sishi va rivojlanishini ta'minlab berishi mumkin [5].

Shuningdek ta'lim tizimining barcha bosqichlarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va zamonaviy iqtisodiyot uchun zarur bo'lgan raqamli bilimlarning darajasini oshirish, ta'lim infratuzilmasini takomillashtirish, shuningdek, "Besh tashabbus" loyihasini amalga oshirish doirasida 2022-yilga qadar respublikaning barcha hududlarida raqamli bilimlarga o'qitish markazlarini ochish.

Ta'lim tizimidagi barcha bosqichlarga raqamli texnologiyalarni joriy e'tish haqidagi bo'limiga alohida to'xtab o'tadigan bo'lsak, Oliy ta'lim tizimida o'quv jarayonlarini boshqarish tizimi, bakalavr va magistr diplomlari bazasi hamda talabalar o'qishini elektron yuritishga mo'ljallangan "Oliy ta'lim" axborot tizimini yaratish. Ilmiy-texnik ma'lumotlar elektron bazasini yaratish [6].

Bundan tashqari Xalq ta'limi vazirligiga tegishli ta'lim tashkilotlarida keng omma uchun darsliklardan elektron shaklda foydalanish imkoniyatini beruvchi yagona ta'lim platformasini joriy etish.

Xalq ta'limi tizimidagi o'qituvchilarning malaka toifasini aniqlash bo'yicha yagona test tizimini joriy etish.

O'quvchilarning o'zlashtirishini hisobga olish, o'qituvchilar faoliyatiga oid statistika va hisobotlarni shakllantirishni nazarda tutuvchi "Elektron kundalik" yagona tizimini (kundalik.com) joriy etish. Sinov tariqasida "Elektron shahodatnoma" axborot tizimini joriy etish. Kabi ishlar amalga oshirilishi rejalashtirilgan.

Shu bilan birgalikda Maktabgacha ta'lim vazirligiga tegishli ta'lim tashkilotlarida Bolalarning davomati va salomatligini onlayn monitoring qilish, shuningdek, onlayn to'lov va to'lov hisobi uchun billing tizimini joriy etish bo'yicha "Bolalar bog'chasi" axborot tizimini joriy etish kerakligi aytib o'tilgan.

Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi ham o'z o'rnida Xorijiy davlatlarda ta'lim olganlik to'g'risidagi hujjatlarni tan olish faoliyatini kompleks avtomatlashtiruvchi axborot tizimini yaratish. Ta'lim muassasalari, pedagog xodimlar, ta'lim oluvchilar va boshqa axborotlar to'g'risida yagona ma'lumotlar bazasini yaratish kerakligi belgilab qo'yildi.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, davlat innovatsion va raqamli ekotizimni qo'llab-quvvatlash sohasida raqamli ta'limning zamonaviy metodlarini qo'llab-quvvatlashi, innovatsion xizmatlarni samarali tartibga solish normalarini ishlab chiqishi, yangi bozorlarni o'zlashtirishda ko'maklashishi hamda texnologik jarayonlarning chuqurlashuvida yuzaga chiqadigan havflarni pasaytirish choralari ko'rish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Adabiyotlar:

1. “Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4699 son qarori, 2020 yil 28-aprel. *Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi*, 29.04.2020-y.

2. Sharipov, F. F., Krotenko, T. Y., & Dyakonova, M. A. (2020, April). Talent management: needs and prospects for business development in the digital economy. In *International Online Forum named after A. Ya. Kibanov" Innovative Personnel Management"* (pp. 514–518). Springer, Cham.

3. Barsukov, D., Kuzmina, S., Morozova, N., & Pimenova, A. (2018). Professional education for digital economy: trends and prospects. In *MATEC Web of Conferences (Vol. 170, p. 01063)*. EDP Sciences.

4. Khamidov, O. K., & Kahhorov, O. S. (2020). Prospects of monitoring graduates’ employment in digital technologies. *Scientific Reports of Bukhara State University*, 4(5), 268–273.

5. Kurpayanidi, K. (2021). National innovation system as a key factor in the sustainable development of the economy of Uzbekistan. In *E3S Web of Conferences (Vol. 258, p. 05026)*. EDP Sciences.

6. Bobobekov, S. (2021). Oliy ta’lim muassasalarining o’quv jarayonida elektron ta’lim muhitini yaratish. *Журнал математики и информатики*, 1(4).